

СЕКЦІЯ 6

Оподаткування діяльності підприємств: проблеми та перспективи розвитку

УДК 657

О. А. Сарапіна, д-р екон. наук, професор, професор кафедри обліку, аудиту і оподаткування
В. С. Баранова, магістр спеціальності «Облік і оподаткування»
Херсонський національний технічний університет, м. Херсон, Україна

КРИТЕРІЙ ВИБОРУ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ-ПІДПРИЄМЦЯМИ

Ключові слова: оподаткування, загальна система оподаткування, спрощена система оподаткування, облік і звітності, фізичні особи-підприємці, податок на доходи фізичних осіб, єдиний податок.

Особливістю діяльності фізичних осіб-підприємців як суб'єктів малого підприємництва в Україні є високий ступінь чутливості до податкової політики, що відіграє найважливішу роль у формуванні структури цього бізнесу, зокрема шляхом використання податкових пільг у межах загальної системи оподаткування та запровадження спрощеної системи оподаткування. У цих умовах суб'єкти малого підприємництва постають перед проблемою вибору системи оподаткування: загальної або спрощеної. Ми зробили спробу визначити критерії цього вибору з погляду оптимізації податкових платежів фізичних осіб-підприємців.

Фізичні особи-підприємці можуть самостійно обирати спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, яка являє собою особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів на сплату єдиного податку.

Податковим кодексом України [1] встановлені певні обмеження щодо обрання спрощеної системи оподаткування:

- 1) обсяг річного доходу;
- 2) види діяльності, зазначені в пункті 291.5 статті 291 Податкового кодексу України;
- 3) резидентський статус фізичної особи-підприємця;
- 4) відсутність у підприємця податкового боргу.

За умови відповідності цим обмеженням фізичні особи-підприємці можуть обирати спрощену систему оподаткування, обліку і звітності. Але чи буде ця система сприяти оптимізації витрат на ведення бізнесу?

Порівнюємо податкові платежі фізичної особи-підприємця на загальній і спрощеній системі оподаткування.

На загальній системі оподаткування ФОП сплачує податок на доходи фізичних осіб за ставкою 18 % від чистого оподаткованого доходу. Відповідно до статті 177.2 ПКУ чистий оподаткований дохід розраховується як різниця між загальним оподатковуваним доходом і документально підтвердженими витратами, пов'язаними з господарською діяльністю такої фізичної особи-підприємця.

$$\text{Податок на доходи фізичних осіб} = (\text{Доходи} - \text{Витрати}) \cdot 18\%.$$

З метою оподаткування доходи і витрати фізичної особи-підприємця на відміну від юридичних осіб – суб'єктів малого підприємництва визнаються за касовим принципом.

Основою спрощеної системи оподаткування є єдиний податок, який розраховується для фізичних осіб-підприємців на 3 групі за ставкою 3 % (якщо підприємець є платником ПДВ) або 5 % від доходу, отриманому протягом податкового періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формі. Для розрахунку єдиного податку доходи теж визнаються за касовим методом. Для розрахунку ми використовуємо ставку єдиного податку третьої групи – 5 %.

$$\text{Єдиний податок} = 5\% \cdot \text{Дохід}.$$

Прирівнюємо дві формули та отримуємо нерівність:

$$(\text{Доходи} - \text{Витрати}) \cdot 18\% = 5\% \cdot \text{Дохід}.$$

$$13\% \cdot \text{Дохід} = 18\% \cdot \text{Витрати}.$$

$$\text{Дохід} = 1,3846 \cdot \text{Витрати}.$$

Звідси, Прибуток = 1,3846 · Витрати – Витрати = 0,3846 · Витрати
Рентабельність реалізації = Прибуток/Чистий дохід.

У формулу рентабельності реалізації підставляємо значення прибутку і доходу, які виражені через витрати підприємця.

$$\text{Рентабельність реалізації} = \frac{0,3746 \cdot \text{Витрати}}{1,3846 \cdot \text{Витрати}}$$

Звідси рентабельність реалізації = 0,2778 = 27,8 %.

З наведених розрахунків видно, що якщо рентабельність реалізації фізичної особи-підприємця більше ніж 27,8 % то необхідно обирати спрощену систему оподаткування, оскільки вона дасть меншу величину податку в порівнянні із загальною системою оподаткування. І навпаки, якщо рентабельність реалізації менше за 27,8 % з метою оптимізації оподаткування – вибір за податком на доходи фізичних осіб.

Якщо підприємець обрав спрощену систему оподаткування, то виникає необхідність у виборі групи платників єдиного податку. Якщо приватному підприємцю умови бізнесу дозволяють перебувати на другій і третій групі єдиного податку, то обирати потрібну ту, яка дає можливість сплачувати менший обсяг єдиного податку.

Єдиний податок другої групи в 2019 році становив 834,60 грн (20 % від мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня звітного періоду). Для третьої групи єдиний податок встановлюється у відсотках до доходу. Будуємо рівняння:

$$834,60 = 5 \% \cdot \text{Дохід.}$$

$$\text{Дохід} = 16692,00.$$

З наведених розрахунків виходить, що якщо дохід фізичної особи-підприємця за місяць понад 16 692,00 грн вигідніша друга група єдиного податку. І навпаки, якщо дохід за місяць не перевищує 16 692,00 грн – необхідно обирати третю групу єдиного податку.

Спрощена система оподаткування, з одного боку, дозволяє розвиватися малому бізнесу, а з іншого – стала інструментом маніпуляцій при сплаті податків. В Україні фахівці з фіскальної політики продовжують дискутувати про те, чи потрібна така система, чи дозволяє вона насправді бізнесу розвиватися, чи доцільно змінити модель збору податків.

Список використаних джерел: 1. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 року № 2755-VI.
URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

УДК 336.225.6:330.131.7

О. І. Волот, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

А. А. Телегіна, студентка

Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

МЕТОДИ ВИЗНАЧЕННЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ПОДАТКОВИХ РИЗИКІВ

Ключові слова: податкові ризики, платник, держава, мінімізація, методи.

У наш час кожне підприємство зобов'язане сплатити державні податки. Ухилення від податків тягне за собою зменшення фінансування бюджету країни, що у свою чергу, призводить до фінансової кризи та негативно впливає на темпи розвитку економіки країни загалом. Контроль та мінімізація податкових ризиків призводить до стабілізації економіки країни та фінансовому добробуту її мешканців.

Податковий ризик – це економічна категорія, яка відображає певну невизначеність, що характерна для діяльності суб'єкта господарювання або держави стосовно стабільності податкової політики, а також можливість відхилень від запланованих податкових надходжень до державного та місцевих бюджетів унаслідок ухилення від сплати податків чи порушення податкового законодавства [1].

Основні джерела податкових ризиків можна поділити на 4 групи: ідеологічну, правову, моральну та економічну. До ідеологічної групи можна віднести нерівність прав і обов'язків